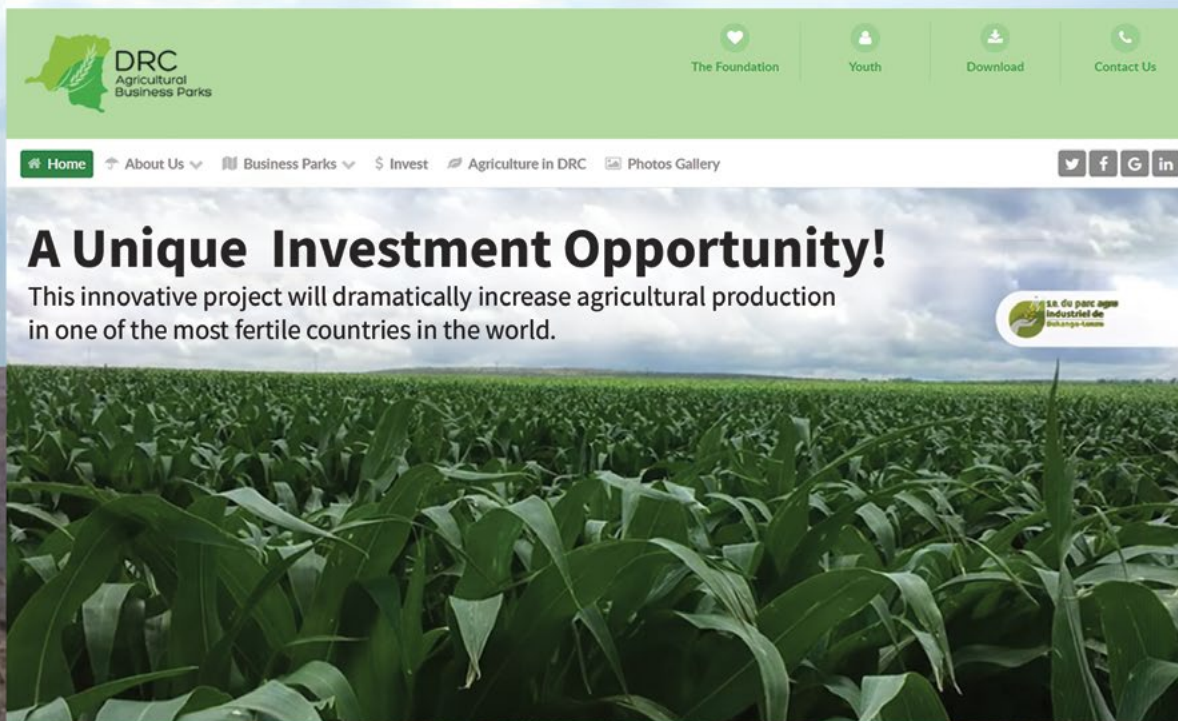

BILANGA YA MINENE-MINENE YA MOMBONGO

MATEYA UTA NA ESALELI MABE NA BUKANGA LONZO

The screenshot shows the website for DRC Agricultural Business Parks. The header includes the logo and navigation links: The Foundation, Youth, Download, and Contact Us. The main navigation bar contains: Home, About Us, Business Parks, Invest, Agriculture in DRC, and Photos Gallery. The main content area features a large image of a cornfield with the text: **A Unique Investment Opportunity!** This innovative project will dramatically increase agricultural production in one of the most fertile countries in the world. A small callout box on the right says 'Le parc agricole industriel de Bukanga-Lonzo'.

Uta mobu 2014, Mboka demokalatika ya Congo (RDC) ebandisaki linaka ya kosala bilanga minene-minene 22 na mboka mobimba oyo na monene ya etando ya 1,5 milioni ya ba hekitalo (ha).¹ Elanga ya monene-monene ya mombongo ya liboso na ekolo ebandisamaki lokola ndakisa na Bukanga Lonzo, na ntaka ya kilometele pene na 260 na ngele ya ebimelo na ntango (sud-est) ya engumba mokonzi Kinshasa. Uta na koyokana ya leta mpe baimombongo (na lompoto babengi, partenariat public-privé) kati na mbula matadi mpe baimombongo ya Africom Commodities (A.C.), lisangana ya mboka Afrika ya ngele, elanga monene-monene ya Bukanga Lonzo ekamati 80 000 ha ya mabele mpo na kolona masangu na milona mosusu. Mbula matadi epesaki na Africom mosolo ya milioni 92 ya dollars ya amelika uta na sanduku ya leta mpo na misala na elanga.² Misala ya boloni elanga abandaki na 2014, na ntina monene ya kobimisa mbuma mingi mpenza koleka na etando monene. Elanga ya monene-monene oyo endimamaki mpe emonisamaki lokola likanisi ya mbongwana monene mpo na ntombwa ya mboka. « Ntango ekoki ya kobongola misala ya bilanga na Congo kolongola yango lokola mosala ya kopesa kaka bilei mpe kokomisa yango eutelo monene ya ntombwa mpe bomengo ya mokili mobimba », mokonzi Joseph Kabila Kabange alobaki yango polele na ntango ya kosepela mpe kolakisa na bato nyoso mbuma na misala ya elanga ya monene-monene na sanza ya misato ya 2015.³

Mawa kaka ete linaka ya monene mpe enzombo ya elanga monene-monene esalama ata mokolo moko te. Mbula misato nsima ya kobandisama na lokumu monene mpenza ya likansi ya elanga ya monene-monene ya ndakisa ya Bukanga Lonzo likanisi yango ekwei mpe ebukani nyoso na 2017. Basali oyo bautaki na Afrika ya ngele bozongaki epai na bango wana basali ya mbotama ya congo balongolamaki na mosala. Na sanza ya motoba ya 2018, Africom afundaki mboka congo na esambiselo na molongo oyo ekataka makambo na babembani (Cour internationale d'arbitrage) oyo ezwami na de Paris mpo na kozanga kozongisela ye motuya ya misolo na ye oyo abimisaki mpo na misala na elanga.⁴ Na ntang'oyo misala nyonso mikangami, mbula matadi abeti ntangwa na 2018 kolakisa makanisi na ye ya kozongela misala na elanga monene-monene oyo mpe kobandisa bilanga minene-minene mosusu 21.⁵

Lapolo oyo ezali kotimola na bozindo makambo na likanisi ya elanga monene-monene oyo ya ndakisa mpe kolakisa makambo na ntina oyo esengeli kopesa bwanya, oyo esengeli kopesa polele na mikano malamumu ya kozwama

na mikolo mikoya na oyo etali kopesa makoki na misala ya bilanga na mboka mpe manaka ya mbula matadi mpe ya msanagana minene ya molongo maye mazali kolendisa mpe kopesa makoki mpo na kotiyama mpe misala ya bilanga minene-minene, totangi Ebombelo ya misolo ya molongo « Banque mondiale » mpe ebombelo ya misolo ya Afrika mpo na ntombwa « Banque africaine de développement » (BAD).

Likolo ya mikakatano mingi emonani na ebongiseli mpe motindo ya kotambolisa likanisi ya bilanga minene-minene, bolukiluki oyo elakisi ete bilanga minene-minene ya mombongo bizali biyano bimonani lokola malamumu nzoka nde bizali mabe kotala bisengeli ya RDC mpe Afrika na maye matali bilei mpe misala ya boloni mpe ya bobundisi bobola.

Ata ko nsango ya elanga ya likanisi ya elanga monene-monene oyo epanzamaki makasi mpenza na nzela ya bisaleli nyonso ya bopanzi nsango mpe na ntango ya milulu minene ya mboka, botali na bozindo etamboli ya misala ya elanga oyo⁶ elakisi polele makambo mabe mpe mikakatano uta na ebongiseli ya likanisi ya elanga monene-monene mpe kotambolisama ya misala mpe nkita na yango nyoso. Emonisami polele polele makambo ebele ya motindo maba ya kotambolisama ya misala mpe nkita ya elanga mpe elakisi na libombi te makanisi mabe ya kosalela misolo ya elanga na misala mosusu mitali elanga te mpe kofutama ya kanyaka. Bolukiluki oyo esalami na Oakland Institute mpe Cercle pour la défense de l'environnement (CEDEN) endimi ete mbuma ya elanga et bisaleli nyoso na yango ekambema na motindo mabe mpe ya koyeisa mikakatano mingi mpenza. Ndakisa, mbuma ya masangu ebele mpenza oyo ebukamaki na elanga etakamaki te etikalaki kopola na elanga.⁷ Ebele ya mbuma ya masangu mpe ya nkisi ya koleisa milona oyo eabaki ekundamaki na kati ya elanga.⁸ Bolukiluki elakisi polele mpe ete ebolo moko ya mosala etali mabanga ya ntalo ebutamaki na 2015 na nse ya misala ya elanga, oyo ntina na yango ekesani na oyo ya elanga monene-monene ya kobundisa nzala mpe kozala na bilei na ntango nyoso. Ntina ya ebolo oyo etali mabanga ya ntalo ezali « koluka bisika mabanga ya ntalo ezali, bolukiluki mabanga ya ntalo, kotimola, kobongisa mpe misala motindo na motindo elandani na mombongo ya mabanga ya ntalo. »⁹ Bolukiluki ezali mpe kolakisa na bolai misala mabe mpe ya nsomo na oyo etali makoki ya bomoto na ntango moto azali na mosala mpe makoki nyoso masengeli mpo na mosali na ntango baimboka bazwami na mosala,

ndakisa bolongoli na mosala ya ebolo ya basali mbala moko kaka mpamba mpo basengi na bakonzi babongisa mantomba na bango. Bato na mosala oyo bazali lisusu kokoka kosala te mpo na makama bazwaki na ntango ya mosala na elanga bazali komilela ete bazwaki lisalisi ya bakonzi te mpo na kokenda kosalisama malamau na lopitalo, balongolami na mosala mpo bazwi makama mpe moko na bango akufa nsima na kozwa likama na mosala na elanga.

Na ntango elanga monene-monene oyo ya liboso esalami lokola ndakisa ya liboso, makambo ebele maye malakisami na bolukiluki oyo mazali mabunga mike-mike te maye makoki kobongisama kasi mazali maye makoki kopalangana na bilanga mosusu ya minene-minene bikosalema na nsima. Bilanga minene-minene ya mombongo bizali ndakisa mabe, euti na makanisi ya biyano bilongobani te mpo na RDC. Ntembe ezali te na likanisi malamau ya kotia kopesama ya makoki na misala ya bilanga na congo na molongo liboso ya makambo nyoso, bilanga ya mombongo biye bisalemi na bato na mosolo ya bikolo ya bapaya, ezali eyano malamau te mpo na kotombola mbuma ya misala ya bilanga mpe bozwi ya basali ya bilanga ya congo.

Ezali sembo te kondima ete baimboka congo bazali liboso baloni bilanga kaka mpo na kozwa bilei mpo mingi na bango bazali kolona mpo na kozwa bilei mpo na mombongo. Mombongo ya mbuma ya misala ya bilanga ezali kopesa 97% ya bozwi ya bakati bilanga oyo emonani lokola basalaka kaka mpo nokozwa bilei. Talaka, basali ya bilanga na congo bazali kokutana na mikakatano mingi mpo na kozwa mbuma ya misala na bango mpe mpo na koteka yango ndakisa balabala mpe mituka ya komema mbuma ya misala ya bilanga mpe kobatela yango ezali sik'oyo na motindo mabe koleka, ntalo makasi ya kofuta mpo na komema mbuma ya bilanga na bisika ya koteka yango mpe kokutwa ya makoki ya baloni kotia motuya oyo ekoki na bango na ntango bakendaka koteka liboso ya baimombongo. Na nyoso, baloni ya bilanga bazali kozwa lintomba moke ya mbuma ya misala na bango mpe bazangi makoki ya kokolisa misala ya bilanga na bango.

Lokola esangami na mangomba oyo esungaka basali bilanga, na esika ya kozwa mabele ya baimboka mpo na kotombola nkona mpo na mombongo na bilanga minene-minene ya mombongo, esengeli kopesa biyano na mposa ya basali ya bilanga, ndakisa makoki ya kozwa milona ya malamau et ndenge ya kodefa misolo too biloko mosusu ya mosala ya bilanga, mpe lisungu komema mbuma ya bilanga

Entrée du parc

na bisika ya koteka, kobongola mpe mombongo ya mbuma ya bilanga na bango.¹⁰

Bokeli ya bilanga minene-minene ya mombongo efandi likolo ya lolenge ya ntombwa oyo Ebombelo ya mosolo ya molonog (Banque mondiale) asali mpe anetoli yango likolo mibu miye na Afrika na nzela ya kolendisika likanisi ya kosala bituka ya ntombwa, nzela ya mbongwana mpe bisika ya koyeisa makoki ya motindo mosusu lokola esaleli mpo na kobenda makoki ya mikili ya bapaya.¹¹ Bokeli ya bilanga minene-minene ya mombongo ezali kolanda kaka mposa ya Ebombelo ya mosolo ya molongo (Banque mondiale) mpo na kopesa mabele ya mboka mpe oyo baimboka bazwa uta bankoko na bango na baimombongo mpe ebongisama mpo na misala ya bilanga minene oyo mbuma ya bilanga ekotekama.¹² Elongo na Ebombelo ya mosolo mpo na ntombwa ya Afrika (BAD) mpe mbula matadi, Ebombelo ya mosolo ya molongo (Banque Mondiale) asakoli ete milioni ya hekitalo ya mabele ezali kozela baimombongo batia misolo mpo na bilanga minene-minene ya mombongo.¹³ Ebombelo ya mosolo ya molongo mpe oyo ya Afrika bazali bapesi ya misolo ya liboso ya kokokisa likanisi oyo : baponaka bisika ekoki, bapesaka misolo mpe koyekola ndenge ya kolongisa misala ya bilanga ya minene-minene ya mombongo, bazali kobosana polele polele mituna minene oyo ebimisami na bolukiluki oyo, tolobi mpo na bobotoli na makasi ya mabele ya baimboka.¹⁴

Bibombelo mibale ya misolo ya minene ya molongo oyo tokanisi bazwi mokumba ya koyeisa mbongwana batie nguya na bango na kozwa mabele ya baimboka mpe kotia yango na maboko ya baimombongo. Likambo ya kokamwa ezali ete makanisi ya motindo oyo maselema na mboka oyo nkita na yango epunzami mbula ebele wana lintomba mpo

na baimboka ezali moke too ezali te.. Mangomba mibale oyo malakisi naino polele polele te motindo nini kotia nkita ya mboka na maboko ya baimobongo ya mboka ya bapaya ekoyeisa na nsuka biyano bilongobani mpe bilembo bizangi ntembe ya ntombwa ya baimboka.

Na 2009, mbula matadi esakolaki politiki oyo etali mosala ya boloni mpe ya ntombwa ya bisika ya misala ya baloni « politique agricole et de développement rural » (NPADR),¹⁵ oyo emonaki lokola ezali na bomoni mosika ntombwa ya misala ya boloni na ekolo mpe misala misengeli mpo na komatisa mbuma ya misala ya boloni mpe bozwi ya basali bilanga ya congo. Politiki oyo esalelama naino ata mokolo moko te, ata mobeko motali misala ya bilanga mosalamaki uta 2011 moye mosengelaki kopesa nzela na politiki yango etiamana na mosala.¹⁶ Esika epasami na bilanga minene-minene ya mombongo, oyo, lokola emonani na ndakisa

ya Bukanga Lonzo, ezangi kolanda mpe kokokisa ntina ya politiki, kasi kosunga bobotoli mabele ya baimboka na makasi.

Ekoki sik'oyo ete mbula matadi ya mboka congo, elongo baye bapesaka ye misolo, Ebombelo ya mosolo ya molongo mpo oyo ya Afrika, bazwa mayele mpe babongola makanisi na bango uta na mbaba oyo esalemi mpe ntina ya kokweya ya Bukanga Lonzo mpe baboya libela makanisi na bango ya kokoba kosala bilanga mosusu ya minene-minene ya mombongo na mboka mobimba. Milioni ya misolo oyo epesamaki na Bukanga Lonzo elakisi ete mosolo mozangi te. Etikali kaka mposa ya bakambi ya politiki ya mboka ya mbula matadi kotia na mosala politiki etali misala ya boloni oyo ekopesa na mboka makoki ya kosilisa nzala mpe bobola na motindo elongobani libela na libela.

Références

- 1 Parc Bukanga Lonzo, <http://www.parcagro.com/index.php/fr> (visité le 20 septembre 2018).
- 2 Ernest & Young. *Rapport d'audit du projet de mise en place du parc agroindustriel de Bukanga Lonzo*. 2015. Disponible sur <http://www.congoforum.be/uploads/RDC%20Audit%20Bukanga%20Lonzo.compressed.pdf> (visité le 20 septembre 2018).
- 3 "RDC : le parc agro-industriel de Bukanga Lonzo produit 20.000 tonnes de maïs pour la première récolte." *Congo Synthèse*. 7 mars 2015 https://www.congosynthese.com/news_reader.aspx?id=10444 (visité le 20 septembre 2018).
- 4 Ross, A. "Congo faces \$20 mln arbitration claim over failed farming project." *Reuters*, 5 juillet 2018, <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFL8N1U13EI> (visité le 26 novembre 2018).
- 5 Ross, A. "Africa's green revolution stumbles at Congo project to solve food shortages." *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-congo-agriculture/africas-green-revolution-stumbles-at-congo-project-to-solve-food-shortages-idUSKCN1INol> (visité le 26 novembre 2018).
- 6 Le rapport d'audit d'Ernest & Young audit fournit la liste des produits chimiques utilisés. Ernest & Young, *Rapport d'audit du projet de mise en place du parc agroindustriel de Bukanga Lonzo*. Op. cit.
- 7 *Ibid.*
- 8 Interview avec d'anciens travailleurs du parc, 23 juin 2018.
- 9 *Ibid.*
- 10 Guichet Unique de Création d'Entreprise Lonzo Natural Resources SARL – Statuts. 2015. <http://fr.guichetunique.cd/spip.php?article871> (visité le 26 juin 2017).
- 11 Les Parcs agro-industriels en RD Congo: Positions des organisations paysannes congolaises et de l'Alliance AgriCongo, septembre 2014. <https://www.sosfaim.be/wp-content/uploads/2014/11/s2-PAI-plaidoyer-AgriCongo.pdf> (visité le 26 novembre 2018).
- 12 Voir par exemple Banque Mondiale. *DRC, Western Growth Poles*. <http://projects.worldbank.org/P124720/dem-rep-congo-western-growth-poles?lang=en> (visité le 26 novembre 2018).
- 13 Voir Mousseau, F. *The Highest Bidder Takes it All: The World Bank's Scheme to Privatize the Commons*. The Oakland Institute, 2019. <https://www.oaklandinstitute.org/highest-bidder-takes-all-world-banks-scheme-privatize-commons> (visité le 5 février 2019).
- 14 Les deux institutions sont partenaires des DRC Agricultural Business Parks, un partenariat public-privé qui offre des terres et de l'argent public aux sociétés souhaitant s'engager dans des parcs. Le site web qu'ils cofincent (<http://agroparksdrc.com>) fait la publicité des terrains mis à la disposition des investisseurs potentiels et leur fournit des conseils juridiques et pratiques.
- 15 African Development Fund. OSAN Department. *Feasibility Study for the Development of Ngandajika, Kaniama, Kasese and Mweka Agro-industrial parks (DS-AIP) Terms of Reference*. Juillet 2016. https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Project-and-Operations/DRC-Approved_Feasibility_Study_for_the_Development_of_Ngandajika_Kaniama....pdf (visité le 26 novembre 2018).
- 16 République Démocratique du Congo, Ministère de l'Agriculture, Pêche et Elevage, *Note de Politique Agricole*. Avril 2009, <https://lavoixdupaysancongolais.files.wordpress.com/2012/02/rdc-note-de-politique-agricole-2009.pdf> (visité le 26 novembre 2018).
- 17 République Démocratique du Congo. *Loi N° 11/022 du 24 Décembre 2011 portant principes fondamentaux relatifs à l'agriculture*, Article 18. <https://leganet.cd/Legislation/Droit%20economie/Agriculture/RDC%20-%20Loi%20agriculture%20principes%20fondamentaux-%2024%2012%202011.pdf> (visité le 26 novembre 2018).